

УДК 330.101

О. М. Галицький,
д. е. н., доцент, завідувач кафедри економічної теорії і економіки підприємства,
Одеський державний аграрний університет, м. Одеса

Р. В. Гришова,
аспірант кафедри публічного управління та адміністрування,
Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ

DOI: 10.32702/2306-6814.2018.22.126

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

О. Halyskyi,
Doctor of Economics, Associate Professor, Head of the Department of Economic
Theory and Economics of the Enterprise Odessa State Agrarian University, Odessa

R. Gryshova,
postgraduate student of the Department of Public Administration
and Administration of Kyiv National University of Trade and Economics, Kyiv

STATE POLICY OF SOCIALIZATION OF PERSONS WITH DISABILITIES IN THE CONTEXT
OF INFORMATION TECHNOLOGY DEVELOPMENT

Пріоритетним напрямом державної соціально-економічної політики в Україні останнім часом є всебічне сприяння особам з інвалідністю в реалізації їх невід'ємного права на продуктивну працю в умовах свободи, рівності, безпеки та почуття власної гідності. В статті визначено заходи, що було розроблено на підтримку осіб з інвалідністю, які спрямовано на інтеграцію їх у суспільство. Розглянуто процес соціалізації людини в сучасних умовах трансформації та інформатизації суспільства. Відмічено, що процес соціалізації пов'язаний із системою інформаційних обмінів між членами суспільства. Таким чином, соціальні потреби пов'язані з потребами інформаційними. Задоволення інформаційних потреб із суспільних інформаційних ресурсів забезпечує певний рівень соціалізації, формує основні властивості особистості, що відображаються в рівні її життєдіяльності в суспільстві. Визначено, що нині, не можна уявити повноцінне входження до сучасного суспільства осіб з інвалідністю без новітніх інформаційних технологій, які надають можливості входження до сучасного інформаційного простору з метою накопичення, аналізу, обміну вже існуючої інформації та створення нової. Зазначено, що важливим чинником соціалізації осіб з інвалідністю є одержання ними належної освіти. Використання електронних засобів дозволяє підвищити ефективність і якість засвоєння навчального матеріалу, відкриває великі можливості для вдосконалення навчального процесу за рахунок зміни рівня його індивідуалізації і диференціації, сприяє організації особистісно-орієнтованого навчання. Інтегроване навчання створює умови, що сприяють підвищенню соціальної активності, спрямованої на встановлення суспільних зв'язків і контактів, що призведе до зростання соціальної значущості, прагнення до досягнень і самореалізації. Визначено основні заходи щодо вдосконалення вищої освіти для осіб з інвалідністю та напрями застосування отриманих знань у майбутній професійній діяльності.

The priority direction of state socio-economic policy in Ukraine in recent years is the comprehensive assistance to persons with disabilities in the implementation of their inalienable right to productive labor in conditions of freedom, equality, security and self-esteem. The article outlines measures that have been developed to support people with disabilities, which are aimed at integrating them into society. The process of human socialization in modern conditions of transformation and informatization of society is considered. It is noted that the process of socialization is connected with the system of information exchanges between members of society. Thus, social needs are related to the information needs. Satisfying information needs from public information resources provides a certain level of socialization, forms the basic properties of the person, reflected in the level of his life in society. It has been determined that at present, it is impossible to imagine a full-fledged entry into the modern society of persons with disabilities without the latest information technologies that provide the opportunity to enter the modern information space in order to accumulate, analyze, exchange existing information and create a new one. It is noted that an important factor in the socialization of persons with disabilities is their proper education. The use of electronic means helps to increase the efficiency and quality of learning the material, opens up great opportunities for improving the educational process by changing the level of its individualization and differentiation, facilitating the organization of person-oriented learning. Integrated learning creates conditions conducive to increasing social activity, aimed at establishing social relations and contacts, which will increase social significance, aspiration for achievement and self-realization. The basic measures for the

improvement of higher education for persons with disabilities and directions of application of the received knowledge in the future professional activity are determined.

Ключові слова: державна політика, процес соціалізації, особи з інвалідністю, соціальна адаптація, інклюзивна освіта.

Key words: state policy, socialization process, persons with disabilities, social adaptation, inclusive education.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

За даними Міжнародної організації праці в усьому світі ті чи інші можливості обмежені приблизно у 650 млн людей, або у кожної десятої людини. Із них приблизно 470 млн осіб перебуває у працездатному віці. Ця соціальна група суспільства, на відміну від інших людей, часто характеризується високим рівнем бідності та безробіття. Їх соціальна ізоляція та виключення із сфери праці обходиться світовій спільноті в 1,37—1,94 трлн дол. США у вигляді щорічних втрат внутрішнього валового продукту. Таким чином, забезпечення людей із обмеженими можливостями гідною працею має як соціальне, так і економічне значення.

За останні п'ять років в Україні зроблено реальні та значущі кроки щодо гармонізації вітчизняного законодавства у сфері професійної реабілітації та зайнятості осіб з інвалідністю до міжнародних стандартів. Професійна реабілітація та працевлаштування осіб з інвалідністю у контексті цих законів розглядається як основний засіб створення умов для гідного життя інвалідів, забезпечення рівності їх прав.

Особливістю сучасного етапу розвитку суспільства є те, що інформація стала основним ресурсом розвитку. Зазначене положення викликає необхідність інтеграції осіб з особливими потребами в інститути та структури інформаційного суспільства, а інформаційні технології в цих умовах виступають додатковим чинником процесу засвоєння осіб з інвалідністю певної системи знань, норм і цінностей, що дозволяють йому бути повноправним членом суспільства.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Теоретико-методологічною основою дослідження ефективності державної політики в сфері захисту прав осіб з інвалідністю є праці К. Бондарчук, І. Гришової, О. Гонти, О. Грیشової, Ж. Дерій, О. Дяченка, Л. Лісогор, О. Ніколюк, І. Мишчака, Г. Казаряна, А. Колота, О. Новікової, Т. Шестаковської [1—10].

Проблеми соціалізації та адаптації осіб з інвалідністю, знайшли відображення у працях В. Андрущенко, В. Астахова, В. Бакірова, Л. Герасіна, М. Євтух, В. Кремінь, О. Балакірєва, Є. Подольська, А. Ручка, Л. Сокурняська.

Проте, проблема пошуку інноваційних підходів до навчання та перепідготовки осіб з інвалідністю та вирішення питання їхньої соціалізації, інклюзії в освітньому просторі, впровадження, використання інноваційних технологій в навчально-виховному процесі, створення доступних умов щодо одержання вищої освіти та подальшого працевлаштування потребує додаткових досліджень.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою статті є обґрунтування практичних рекомендацій щодо державної політики соціалізації осіб з інвалідністю з використанням новітніх методик та інформаційних технологій.

ВИКЛАД ОСНОВНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Протягом багатьох років в Україні державна політика стосовно осіб з інвалідністю ґрунтувалася на принципах їх ізоляції від суспільства та матеріальної компенсації втрат ними працездатності та здоров'я, що певним чином вплинуло як на усвідомлення осіб з інвалідністю щодо свого місця у суспільстві, так і на ставлення членів суспільства до їх проблем [1]. Те, що особи з інвалідністю повинні мати ті ж самі права, якими володіють усі члени суспільства (у першу чергу, право на працю), користуватися тими самими благами, не знаходило законодавчого закріплення та практичної реалізації. І якщо проблеми зайнятості осіб з інвалідністю стали об'єктом уваги міжнародних інституцій (Організації Об'єднаних націй, Міжнародної організації праці тощо) ще у 20-х роках минулого сторіччя, то Україна фактично почала формувати свою державну політику стосовно інвалідів і зокрема їх зайнятості, спираючись на міжнародні стандарти, практично тільки у перші роки своєї незалежності.

Світова практика використання праці осіб з інвалідністю за умови надання їм можливостей виконувати роботу, яка відповідає їх кваліфікації, інтересам та здібностям, показала, що люди з інвалідністю можуть бути цінними працівниками, успішними бізнесменами, що спростовує помилкове уявлення про їх нездатність до праці. Тому в країнах світу усе більше укріплюється усвідомлення того, що люди з інвалідністю являють собою великий потенціал, який у більшій мірі не використовується і те, що вони можуть вносити суттєвий внесок у розвиток національної економіки, і що їх працевлаштування дозволяє зменшити видатки на виплату допомоги з інвалідності та скоротити бідність, бо між інвалідністю та бідністю існує тісний зв'язок. Так, за даними Організації Об'єднаних Націй у країнах, які розвиваються, 82,0% людей з інвалідністю живуть за межею бідності і входять до складу найбільш незахищених груп, які, за оцінками, складають 15,0—20,0% усіх бідних у цих країнах [2].

Згідно із Законом України "Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні" [3] особам з інвалідністю гарантується право на здобуття дошкільної, шкільної, професійно-технічної та вищої освіти на рівні, що відповідає їх здібностям і можливостям, у загальноосвітніх або спеціалізованих навчальних закладах; забезпечується право на працю, у т.ч. надомну, як на звичайних, так і на спеціально створених роботодавцями робочих місцях, де проводиться адаптація, технічне оснащення та пристосування обладнання з урахуванням обмежених можливостей інвалідів.

Слід зазначити, що Закон України "Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні" вмістив переважну більшість прогресивних норм щодо забезпечення зайнятості осіб з інвалідністю, що є в описаних вище

міжнародних та європейських документах. Тим самим законодавство в Україні стало максимально наближеним до міжнародних стандартів. Однак положення цього Закону не носять прямої дії, в них відсутній механізм реалізації обов'язків держави перед особам з інвалідністю щодо їх професійної реабілітації. Ці обставини суттєво утруднили виконання зазначеного Закону та викликали необхідність прийняття цілого ряду нових законодавчо-нормативних актів.

Першим таким нормативним документом став Указ Президента України "Про Національну програму професійної реабілітації та зайнятості осіб з обмеженими фізичними можливостями на 2001—2005 роки". Із прийняттям цієї Програми професійна реабілітація інвалідів спрямовується на створення сприятливих соціально-економічних, медичних, психологічних, організаційних та правових умов і гарантій для реалізації прав осіб з обмеженими фізичними можливостями на професійну орієнтацію та підготовку, освіту, добровільну посылу працю задля сприяння їх широкій інтеграції до суспільства [4]. Таким чином, професійна реабілітація розуміється вже не лише як відновлення працездатності та забезпечення зайнятості, як це було за радянських часів, але й як відновлення усіх соціальних функцій людини шляхом отримання інвалідом трудових рекомендацій медико-соціальної експертної комісії, проведення професійної орієнтації, професійного (фахового) навчання (перенавчання) інваліда, здійснення його подальшого працевлаштування, проведення виробничої адаптації осіб з обмеженими фізичними можливостями шляхом забезпечення усунення комунікаційних, будівельних та інших перешкод, що заважають доступу до робочих місць. Тобто професійна реабілітація інвалідів не закінчується із їх працевлаштуванням, а передбачає здійснення їх виробничої адаптації.

Пріоритетним напрямом державної політики щодо зайнятості осіб з інвалідністю в Україні є розширення можливостей для їх працевлаштування у тих умовах, які вони вважають прийнятними для себе, недопущення їх дискримінації при прийнятті на роботу та звільненні з роботи. Так, відповідно до статті 17 Закону України "Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні" [3] інвалідам забезпечується право працювати на підприємствах, в установах, організаціях, а також займатися підприємницькою та іншою трудовою діяльністю, яка не забороняється законом.

Законодавством України передбачена система пільг для працюючих осіб з інвалідністю, яка спрямована на створення умов для реалізації ними повною мірою свого конституційного права на працю, на створення оптимальних умов для їх продуктивної і безпечної роботи та її збереження.

Отже, у державі розроблено заходи на підтримку осіб з інвалідністю, які спрямовано на інтеграцію їх у суспільство, на привертання уваги до них. Це робота направлена на їхнє зближення із суспільством, на розуміння проблем, з якими особам з інвалідністю доводиться стикатися щодня, на забезпечення доступних комфортних умов для життя та адаптації в соціумі [5].

Слід відзначити, що останнім часом ставлення до людей з особливими потребами суттєво змінилося і інвалідність розглядається як соціальне явище. Проте соціалізація та інтеграція осіб з інвалідністю потребу-

ють суттєвого оновлення системи спеціальної освіти, її форм і змісту, введення нових педагогічних підходів та інноваційних технологій, психологічного супроводу навчального процесу, а також нових комплексних програм розвитку особистості та її більш ефективної і оптимальної соціально-трудової адаптації. Пошук шляхів вирішення проблем українських дітей і молоді з функціональними обмеженнями потребує дослідження наявного стану задоволення їх особливих потреб у сферах освіти та працевлаштування [6].

Надзвичайної значущості набуває соціально-психологічна реабілітація осіб з інвалідністю, як спосіб їх інтеграції в суспільство, як механізм створення рівних можливостей інвалідам для того, щоб бути соціально затребуваними. Ця проблема актуалізується не тільки тому, що за останній час збільшилась кількість людей, що мають значні фізичні та психічні відхилення, а ще й тому, що дана категорія населення має низький рівень матеріального забезпечення, а також є морально незахищеною [7].

Розглянемо процес соціалізації людини в сучасних умовах трансформації, глобалізації та інформатизації суспільства.

Процес соціалізації пов'язаний із системою інформаційних обмінів між членами суспільства. Таким чином, соціальні потреби пов'язані з потребами інформаційними. Задоволення інформаційних потреб із суспільних інформаційних ресурсів забезпечує певний рівень соціалізації, формує основні властивості особистості, що відображаються в рівні її життя — діяльності в суспільстві. З точки зору процесу суспільної соціалізації можна виділити такі основні запити на інформацію соціалізованої особистості:

- інформація, необхідна для здійснення первинної соціалізації, або стадії адаптації в суспільстві (вона отримується від батьків, найближчого оточення, передбачається шкільною програмою як вставна для орієнтації в суспільстві, одержання первинних обов'язкових знань для існування в суспільстві);

- інформація для формування особистості, формування індивідуальної інформаційної основи для особистісного світосприймання і власної оцінки суспільних норм поведінки.

- інформація, пов'язана з реалізацією трудової функції людини — основної в загальносоціальному процесі;

- інформація, характерна для так званої післятрудової стадії соціалізації людини, необхідна їй як методична основа осмислення власного життєвого досвіду, що стає основним внеском індивіда в суспільно корисну діяльність на цьому етапі.

З точки зору соціального функціонування інформаційна діяльність розглядається як процес обміну життєздатністю між людиною та суспільством, розвитку системи зв'язків у сучасному суспільстві, що забезпечують еволюцію суспільства й людини, — його елементарної складової [8].

Якісно нову специфіку в ці процеси внесли електронні інформаційні технології, зокрема розвиток Інтернету. В умовах глобальної інформатизації неможливо уявити сучасне суспільство без новітніх інформаційних технологій (IT), які надають можливості входження до сучасного інформаційного простору з метою накопичення, аналізу, обміну вже існуючої інформації та створення нової.

Важливою сферою життєдіяльності для осіб з інвалідністю є професійна. З розвитком новітніх технологій перед цією категорією людей відкриваються різноманітні професійні можливості — це і пошук кращої, іншої вакансії, участь у грантах, підвищення кваліфікації тощо. Інформаційні технології дистанційного навчання дають змогу реалізувати протягом усього життя принцип безперервного навчання для різних фахівців. Різні умови навколишнього середовища та умови життєдіяльності продукують необхідність людині звикати й адаптуватися до цих змін, а також виробляти додаткові вміння та навички, засвоювати нові необхідні зразки поведінки [9].

Надаючи особистості широкі можливості в самореалізації, інтернет-простір допомагає реалізувати творчий потенціал, дає можливість отримати оцінку діяльності з боку значущих і компетентних експертів, просто користувачів мережі.

Важливим чинником соціалізації осіб з інвалідністю є одержання ними належної освіти. Адже ефективна адаптація та інтеграція дітей з порушеннями фізичного розвитку у суспільство неможливі без освіченості та відповідального ставлення держави. Незважаючи на кризові явища в Україні, необхідно і надалі робити реальні та значущі кроки щодо підвищення рівня соціального захисту інвалідів, створення умов для одержання ними повноцінних знань та працевлаштування.

Вибір європейського вектору розвитку країни передбачає сьогодні розбудову навчального процесу за кращими зразками педагогічних методів та технологій з урахуванням освітніх потреб осіб з інвалідністю; сприяння розвитку освітніх систем і разом з тим розвиток складової щодо нових підходів у педагогіці.

Сучасний етап інформатизації суспільства переживає розквіт та підйом, це характеризується швидкою зміною концептуальних положень про роль, методи та прийоми у професійній підготовці майбутніх спеціалістів. Тому що сьогодні інформаційні технології є найбільш популярним засобом для якісного підвищення інтелектуального та освітнього рівня людини. Таким чином, використання електронних засобів дозволяє підвищити ефективність і якість засвоєння навчального матеріалу, відкриває великі можливості для вдосконалення навчального процесу за рахунок зміни рівня його індивідуалізації і диференціації, сприяє організації особистісно-орієнтованого навчання.

Упровадження інформаційних технологій у навчальний процес передбачає розвиток здатності вмілого та гнучкого їх використання, а також вироблення відповідних знань і умінь. При такому способі побудови процесу навчання можна виділити найбільш значущі цілі:

- індивідуалізація і диференціація процесу навчання;
- здійснення контролю за зворотним зв'язком, з діагностикою і оцінкою результатів;
- здійснення самоконтролю і самокорекції;
- забезпечення можливостей тренажу і здійснення з його допомогою самопідготовки;
- наочність;
- моделювання та імітація процесів, які вивчаються і досліджується;
- створення і використання інформаційних баз даних, необхідних в навчальній діяльності, і забезпечення доступу до мережі інформації;

Рис. 1. Застосування ІТ в організації навчального процесу

- посилення мотивації навчання;
- озброєння учнів стратегією засвоєння навчального матеріалу;
- формування стилю мислення, уміння приймати варіанти розв'язання;

Такий підхід надав можливість створити базис та дидактичне підґрунтя для модифікованого та інтегрованого застосування інформаційних технологій в системі вищої освіти. Застосування даних технологій містить сукупність методів, форм і засобів взаємодії зі студентами в процесі самостійного, але контрольованого засвоєння визначеного масиву знань та потребує ретельної розробки кожної складової (рис. 1).

Інтегроване навчання створює умови, що сприяють підвищенню соціальної активності, спрямованої на встановлення суспільних зв'язків і контактів, що призведе до зростання соціальної значущості, прагнення до досягнень і самореалізації, продуктивної життєдіяльності, і як наслідок — до соціального благополуччя.

Основними заходами щодо вдосконалення вищої освіти для осіб з інвалідністю є: розробка методичного забезпечення дистанційної форми навчання; створення при ЗВО факультетів дистанційного навчання за модульною системою; розширення кількості спеціальних груп для осіб з інвалідністю у ЗВО і професійно-технічних навчальних закладах з конкурентоспроможних спеціальностей; створення спеціальних груп перепідготовки та підвищення кваліфікації; визначення соціально-правового статусу молодих спеціалістів з відповідними пільгами для випускників — осіб з інвалідністю, які закінчили ЗВО; організація моніторингу перспектив їх працевлаштування, за певною спеціальністю з метою формування державного замовлення на вищу освіту і фахову підготовку осіб з інвалідністю [10].

ВИСНОВКИ

Державна політика зайнятості та професійної реабілітації осіб з інвалідністю в Україні ще не є досить ефективною і потребує подальшого розвитку. Існуючий механізм працевлаштування та професійної реабілітації осіб з інвалідністю недосконалий відносно неповного виявлення тих хто потребують працевлаштування та професійної реабілітації, низької дієвості сучасної системи забезпечення та гарантування робочих місць.

Використання новітніх методик та інформаційних технологій в навчанні та перепідготовці надають можливості особам з інвалідністю приймати участь в конку-

рентній боротьбі на ринку праці. Опанування інформаційними бізнес-технологіями студентами з інвалідністю надає їм можливість проведення аналітичних бізнес-розрахунків безпосередньо на робочому місці, а у подальшому — в процесі майбутньої професійної діяльності — виконувати свої обов'язки дистанційно. Засвоєння ними методики створення підприємств, які працюють на основі віртуально-матеріальних технологій і можуть підтримувати життєвий цикл бізнесу за рахунок створення віртуально-матеріального продукту, сприяє підвищенню стабільності їх професійного вибору, надає більшої впевненості щодо майбутнього працевлаштування.

Література:

1. Гришова І.Ю., Шестаковська Т.Л. Інституційні регулятори соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю на ринку медичних послуг України. Економічний аналіз: зб. наук праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: О.В. Ярощук (голов. ред.) та ін. — Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр "Економічна думка". — 2017. — Т. 27 (3). — С. 242—248.
2. Напрями і пріоритети державної політики у сфері ведення спроможних осіб із системи національного утримання на ринку праці. Аналітична записка Національного інституту стратегічних досліджень. — 2012. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/814/>
3. Закон України "Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні" № 875-12 від 12 березня 1991 р. — [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/875-12>
4. Гришова І.Ю., Шестаковська Т.Л. Інфраструктурне забезпечення потреб інвалідів на ринку медичних послуг України. Економічний аналіз: зб. наук праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: О.В. Ярощук (голов. ред.) та ін. — Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр "Економічна думка". — 2017. — Т. 27 (4). — С. 321—330.
5. Дяченко О.П., Казарян Г.Г. Соціальне замовлення як інструмент державно-приватного партнерства в системі соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю в Україні // Інвестиції: практика і досвід. — 2018. — № 20. — С. 89—93.
6. Гришова І.Ю., Якайтис І.Б. Державна політика щодо реалізації механізмів управління інноваційним розвитком освіти та науки в Україні // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. — (2). — 2018. — С. 87—93.
7. Міщак І.М., Казарян Г.Г. Особливості інституційного регулювання соціально-економічного забезпечення осіб з обмеженими фізичними можливостями. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. — (4). — 2018 — С. 78—85.
8. Медведєва В. Особливості процесу соціалізації особистості в умовах інформаційного суспільства // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В.І. Вернадського: зб. наук. пр. / НАН України, Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського, Асоц. б-к України. — К., 2016. — Вип. 43. — С. 584—595.
9. Лесько О.Й., Мельник І.Г. Соціально-економічні аспекти зайнятості осіб з обмеженими фізичними можливостями // Економіка: проблеми теорії та практики. — 2008. — Вип. 139. — 101с. — С. 26.

10. Холявко Н.І. Формування інформаційної економіки: роль освіти та інновацій. Емпіричні дослідження для реформування освіти в Україні: Збірник матеріалів I Міжнародної наукової конференції Української асоціації дослідників освіти (11 лютого 2017 р.) [За ред. С. Щудло, О. Заболотної, О. Ковальчук]. — Київ — Дрогобич: ТзОВ "Трек-ЛТД", 2017. — С. 178—180.

References:

1. Hryshova, I.Yu. and Shestakovs'ka, T.L. (2017), "Institutional regulators of socio-economic provision of persons with disabilities in the Ukrainian medical services market", *Ekonomichnyj analiz: zb. nauk prats' Ternopil's'kyj natsional'nyj ekonomichnyj universytet*, vol. 27 (3), pp. 242—248.
2. Natsional'nyj instytut stratehichnykh doslidzhen' (2012), "Directions and priorities of the state policy in the sphere of conducting capable persons from the system of national retention on the labor market", available at: <http://www.niss.gov.ua/articles/814/> (Accessed 03 Nov 2018).
3. Verkhovna Rada of Ukraine (1991), The Law of Ukraine "On the Fundamentals of Social Security of the Disabled in Ukraine", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/875-12> (Accessed 03 Nov 2018).
4. Hryshova, I.Yu. and Shestakovs'ka, T.L. (2017), "Infrastructure provision of the needs of disabled people in the Ukrainian medical services market", *Ekonomichnyj analiz: zb. nauk prats' Ternopil's'kyj natsional'nyj ekonomichnyj universytet*, vol. 27 (4), pp. 321—330.
5. Diachenko, O.P. and Kazarian, H.H. (2018), "Social order as an instrument of public-private partnership in the system of socio-economic provision of persons with disabilities in Ukraine", *Investytsii: praktyka i dosvid*, vol. 20, pp. 89—93.
6. Hryshova, I.Yu. and Yakajtis, I.B. (2018), "State policy on the implementation of the mechanisms of management of the innovation education of education and science in Ukraine", *Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy*, vol. 2, pp. 87—93.
7. Mischak, I.M. and Kazarian, H.H. (2018), "Features of institutional regulation of socio-economic provision of persons with disabilities", *Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy*, vol. 4, pp. 78—85.
8. Medvedieva, V.O (2016), "Features of the process of socialization of the individual in an information society", *Nauk. pr. Nats. b-ky Ukrainy im. V.I. Vernads'koho : zb. nauk. pr.*, vol. 43, pp. 584—595.
9. Les'ko, O.J. and Mel'nyk, I.H. (2008), "Socio-economic aspects of employment of persons with disabilities", *Ekonomika: problemy teorii ta praktyky*, vol. 139, p. 26.
10. Kholiavko, N.I. (2017), "Formation of the information economy: the role of education and innovation. Empirical research for reforming education in Ukraine", *Zbirnyk materialiv I Mizhnarodnoi naukovoї konferentsii Ukrain's'koi asotsiatsii doslidnykiv osvity* [Collection of materials of the I International Scientific Conference of the Ukrainian Association of Educational Researchers], Drohobych, Ukraine, 11 feb, pp. 178—180.

Стаття надійшла до редакції 05.11.2018 р.